

Ankara Üniversitesi Açık Ders Notları

FEL 217 Deneycilik ve Uşçuluk

10. HAFTA:

Rene Descartes ve John Locke:

Descartes'ın Meditasyonlar adlı yapıtı akılcı yaklaşımın en güzel örneklerinden birisidir. Cogito'yu bulguladığı pasajlar modern felsefeyi derinden etkilemiştir. Biz bu pasajları deneyci yaklaşımla bir karşılaştırma içinde okuyacağız.

“... Ama kendi kendimi dünyanın, göğün, yerin, zihinlerin, bedenlerin olmadığına inandırmıştım, öyleyse kendimin de olmadığına inandırmış olmuyor muyum? Kesinlikle hayır. Çünkü kendimi bir şeye inandırmışsam, demek ki vardım. ... O halde her şeyi yeterince ve dikkatlice gözden geçirdikten sonra şu önermeyi, yani *Benim, öyleyse varım*, önermesine zaman dile getirsem ya da zihnimden geçirsem, bunun zorunlu olarak doğru olduğunu kabul etmeliyim.” (2. Meditasyon)

Bradana yola çıkarak bilgiye sağlam bir zemin oluşturulmuştur. Bundan sonrası artık bilginin genişletilmesi sürecidir. Bu süreç nasıl işleyebilir. Dış dünyanın bilgisine buradan yola çıkarak nasıl ulaşacağım?

Şimdi bu metni Locke'un ana yapıtından bir pasajla ilişkilendirmeye çalışalım. Söz konusu pasaj, literatüre “Molineux Problemi” olarak girmiştir.

“...Kör **doğmuş**, şimdi yetişkin birisinin, aynı madenden ve yaklaşık olarak aynı büyüklükteki bir küp ve bir küreyi **dokunma yoluyla** ayırt etmeyi öğrendiğini, yani eliyle yokladığı zaman bunlardan hangisinin küp ve hangisinin küre olduğunu söyleyebilecek durumda olduğunu varsayalım. Yine, küple kürenin bir masaya konduğunu ve kör adamın

gözlerinin açılmış olduğunu kabul edelim. Adam onlara **dokunmadan, yalnızca görmeyle,** onları ayırt edebilir ve hangisinin küp hangisinin küre olduğunu söyleyebilir mi?" (İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme)

Bu soruya Locke'un ve Descartes'in vermesi muhtemel yanıtlar ne olabilir?

Söz konusu örnek pasajları, kitabın ilgili diğer bölümleriyle birlikte okumak ve yorumlamak gerekir. Bu bağlamda her iki yaklaşımın ana yapıtı olarak görülebilecek kitapların diğer kritik pasajlarını tespit ederek, burada verilen metinlerle ilişkilendiriniz. Söz konusu kitapların bir değerlendirmesini yapmak ve tartışmayı yürütecek bir donanımı oluşturmak sizden beklenen bir hazırlık olarak görünmektedir. Doğuştan bilgiler olanaklı mıdır? sorusu eşliğinde değerlendirilebilir.

Sonraki hafta, cogito'nun ayrıntılı bir analizi yapılacaktır.